

České Budějovice

Kraj: Jihočeský

Správní obvod: České Budějovice

Nadmořská výška: 381 m n. m.

Počet obyvatel: 89 509

Adresa URL: www.c-budejovice.cz

Okres: České Budějovice

GPS souřadnice: 48.975658N, 14.480255E

První pís. zmínka: 1265 (759 let)

PSČ: 381 00

Historie obce České Budějovice

Město začalo vznikat v 2. polovině 13. století na pravém břehu Vltavy pod soutokem s Malší na pozemcích, které Přemysl Otakar II. získal od dvorského sudího Čéče. Formálně je na jeho příkaz v roce 1265 založil zvikovský purkrabí a úspěšný lokátor Hirzo, který pro krále pracoval i na dalších místech v kraji. Nové královské město mělo představovat doposud chybějící odpovídající základnu královské moci v jižních Čechách a být protiváhou moci Vítkovců (resp. Rožmberků). Tento svůj účel po většinu času zdatně plnilo, což bylo důvodem několikasetletého nepřátelství mezi těmito dvěma „lokálními mocnostmi“, které bylo přerušeno pouze v průběhu husitských válek, kdy je potlačil společný mocný nepřítel - husité.

První velký nájezd ze strany Rožmberků zažilo město už v květnu roku 1277, k všeobecnému překvapení však navzdory nedokončeným hradbám odolalo. O dva roky později Závís z Falkenštejna město vyplenil a pobořil, měšťané je však rychle obnovili. Nájezdy a krátkou nadvládou Rožmberků trpělo město ještě roku 1289, ale Václav II. již následující rok zjednal pořádek. Roku 1304 čelilo město útoku vojsk římského krále Albrechta Habsburského, přečkalo jej však bez úhony, okolí však lehlo popelem. V březnu 1318 oblehl město Petr I. z Rožmberka v rámci své vzpoury proti Janu Lucemburskému, ale neuspěl. Další kolo nepřátelství přišlo se vzpourami Rožmberků proti Václavu IV., kdy Budějovice představovaly jednu z nejvýznamnějších opor královské moci. Rožmberkové je opět několikrát neúspěšně obléhali.

Během husitských válek stanuli Rožmberkové společně s Českými Budějovicemi na straně Zikmunda Lucemburského, což vedlo k tomu, že se obchod města přeorientoval spíše na rakouské země. Válečné štěstí bylo vrtkavé a měnilo se velice rychle - tak třeba v červnu 1420 budějovičtí spolu s Rožmberky obléhali Tábor a v září a říjnu se měšťané třáslí před vojskem Jana Žižky, který na svém tažení proti Rožmberkům prošel okolo města, aniž by však na ně zaútočil. Postupem času město začalo válkou trpět a upadat - občasné vojenské úspěchy nemohly vyvážit ztráty kupců na cestách, které ve válčných časech přestaly být bezpečné. I v následných letech po husitské revoluci město trpělo neuspořádanými poměry v zemi, navíc král Ladislav Pohrobek postoupil město doživotně Jindřichu IV. z Rožmberka, což se nesetkalo s pochopením. Za vlády Jiřího z Poděbrad zachovávaly Budějovice nejdříve neutralitu, pokud šlo o spory katolické a královské strany, aby v srpnu 1468 uznaly za svého krále Matyáše Korvína, který v nich umístil silnou posádku. Po z vojenského hlediska relativně klidném 16. století, během kterého došlo k mimořádnému rozkvětu města (zejména díky rozsáhlé těžbě stříbra a příjmům z vaření piva, obchodu se solí, suknem či rybníčního hospodaření), Budějovice opět čelily těžkým časům - v roce 1611 si v nich zřídili jednu ze svých

základen Pasovští. V průběhu Českého stavovského povstání zůstaly Budějovice věrné Habsburkům. Díky tomu byly prakticky ihned obleženy vojskem vedeným Jindřichem Matyášem hrabětem z Thurnu. Ten však město nedokázal dobýt a odtáhl od něj. V listopadu 1618 pak přitáhla k městu císařská vojska Karla Bonaventury Buquoye. Okolo města se rozpoutaly zuřivé boje, v nichž stavovská vojska zvítězila a přinutila císařské k ústupu do města nebo do Rakous. Město bylo opět obleženo. Zima 1618–1619 byla zlá pro obě strany, hůř ale strádaly Budějovice, v nichž vypukly epidemie, které si vyžádaly mnoho obětí jak mezi měšťany, tak v řadách císařských vojáků. Na jaře 1619 porazil Buquoy silné stavovské vojsko v bitvě u Záblatí, což vedlo k urychlenému vyklizení jižních Čech ze strany stavovských jednotek. Po zbytek třicetileté války se městu boje vyhnuly, sloužilo však jako týlová základna a prostor pro formování jednotek. Během třicátých let se díky bojům ve středních a severních Čechách staly dočasně hlavním městem, do kterého se přesunuly některé důležité úřady z Prahy. V letech 1634–1635 byly dokonce v Budějovicích umístěny české korunovační klenoty. V červenci 1641 vypukl ve městě požár, během něhož lehly popelem asi 2/3 města. Jižní Čechy se staly bojištěm za první (1740–1742) i druhé slezské války (1744–1745). Budějovice zažily okupaci vojsky bavorského kurfiřta Karla Albrechta během první slezské války a boje mezi habsburskými vojsky a francouzskou armádou mezi Budějovicemi a Hlubokou v roce 1742. Během druhé slezské války se v okolí Budějovic rozpoutaly boje mezi rakouskou a pruskou armádou, město přitom bylo dočasně Prusy obsazeno. Další výrazný vzestup město zažilo na začátku 19. století, když sem přesídlila správa kraje z Písku a Tábora. Z tehdejšího devítitisícového města se také díky železnici stalo významné centrum. Objevily se nové průmyslové podniky, městem začala jezdit elektrická tramvaj. Boje se Budějovicím od druhé slezské války vyhýbaly, nicméně stále se často stávaly týlovou základnou, takže útrap zcela ušetřeny nebyly, což se týkalo i první světové války. Převrat a ustavení Československa se v Budějovicích obešlo bez problémů. Ve městě definitivně získalo rozhodující slovo české obyvatelstvo, tento stav trval až do obsazení města jednotkami Wehrmachtu. Okupační správa poté rychle zlikvidovala českou obecní samosprávu, budějovické zastupitelstvo muselo ukončit činnost již 17. března. Vrcholné posty na městských úřadech ovládli Němci. Přírodních bojových akcí se Budějovice dočkaly na konci druhé světové války - v březnu 1945 se dvakrát staly cílem náletů amerického letectva, které značně poškodily město a způsobily velké ztráty na životech. V květnu 1945 německá posádka město bez boje vyklidila a přenechala je sovětským jednotkám. Po válce došlo jako všude jinde k vyhnání německého obyvatelstva, což v případě Budějovic znamenalo odsun asi 7 500 lidí, což mohlo představovat přibližně 16 % obyvatelstva. V roce 1949 se České Budějovice staly hlavním městem nově zřízeného Jihočeského kraje (do roku 1990).

